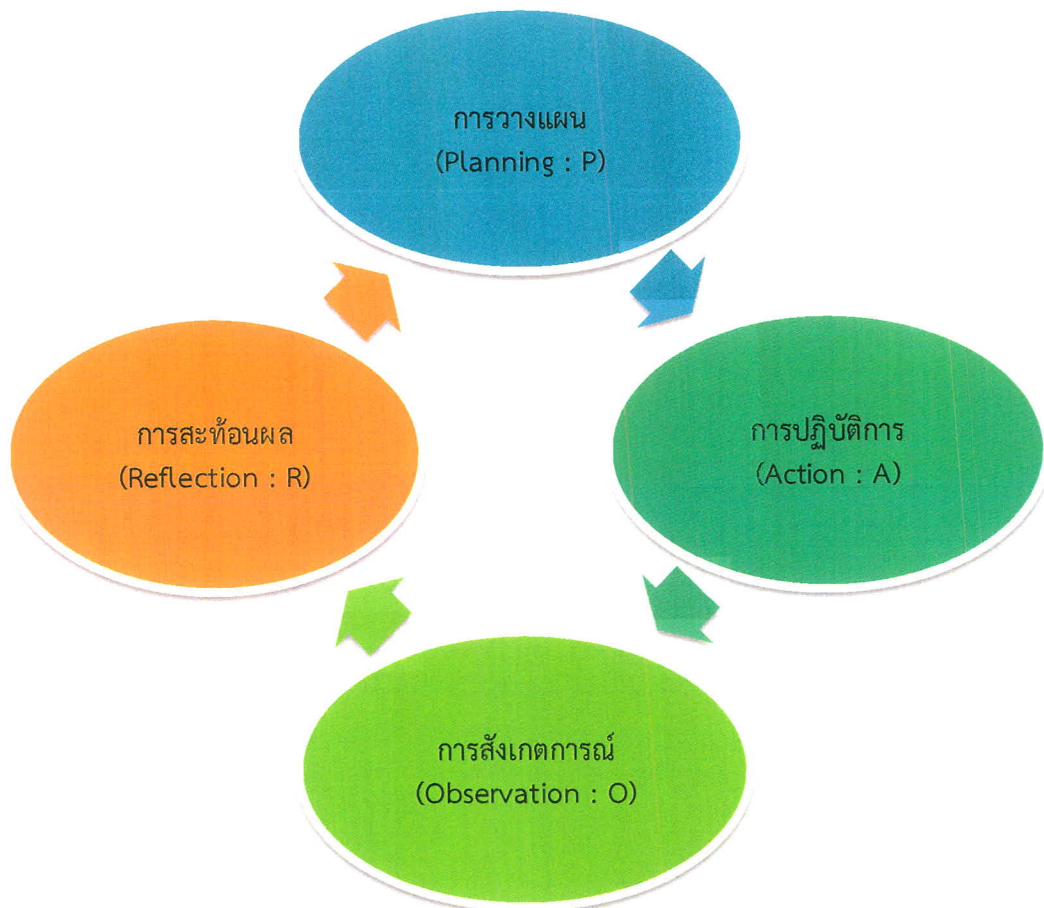

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของภาครัฐต่อการสร้างการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยร่วมมือกับภาคเอกชนและชุมชนตามเส้นทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงตอนบน: กรณีศึกษา ประเทศไทย (เชียงใหม่/เชียงใหม่) สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า (เชียงใหม่) สาธารณรัฐประชาชนจีน (เชียงใหม่) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (เชียงใหม่ หลวงพระบาง)” มีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

การวิจัยครั้งนี้ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม PAOR ประกอบด้วย การวางแผน (Planning: P) การปฏิบัติการ (Action: A) การสังเกตการณ์ (Observation: O) และการสะท้อนผล (Reflection: R) ด้วยภาพ

ภาพที่ 3.1 กระบวนการวิจัย

การวางแผน

- 1) ประเมินแนวคิด การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน ตามเส้นทางเศรษฐกิจ
- 2) ทบทวนวรรณกรรมการท่องเที่ยวที่นำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ใน 4 ประเทศ
- 3) กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย
- 4) ทำแผนประชากรเป้าหมาย ที่เป็นผู้ให้ข้อมูล และมีส่วนร่วมในการวิจัย เพื่อดึงเอาประสบการณ์มาประมวล ตอวัตถุประสงค์การวิจัย
- 5) ประชากรเป้าหมาย 4 ประเทศ จำนวน 120 คน โดยแต่ละประเทศประกอบด้วย ภาครัฐ เอกชน และชุมชน อย่างละ 10 คน รวมประเทศละ 30 คน

การปฏิบัติการ

- 1) ดำเนินการตามบริบทประชากรเป้าหมาย โดยเริ่มจากการให้เล่าเรื่อง (Story telling) ประสบการณ์ธุรกิจการท่องเที่ยว โดยนักวิจัยจะใช้แผนที่ความรู้ (Knowledge mapping) บันทึกข้อมูลจากการเล่าเรื่องและทำการบันทึกเทปพร้อมๆกัน
- 2) นักวิจัยฟังเรื่องเล่าและบันทึกลงในแผนที่ความรู้ได้ระดับหนึ่ง จะเริ่มสนทนาอย่างสร้างสรรค์ (Dialogue) โดยการถามแบบย่อ คอยในแต่ละมิติ (Node) ของแผนที่ความรู้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เจาะลึก (In-depth) ในแต่ละข้อจนมั่นใจร่วมกันว่าไม่มีข้อมูล/สารสนเทศใดๆ เพิ่มในแต่ละมิติแล้ว (Saturated) ก็จะหยุด
- 3) นักวิจัยประมวลผลที่ได้จาก ข้อ 2 แล้วนำมาเสนอผู้เล่า เพื่อตรวจสอบและยืนยันองค์ความรู้ที่ได้จากการเล่าเรื่องที่เป็นการสนทนาอย่างสร้างสรรค์
- 4) นักวิจัยจะนำผลที่ได้จาก ข้อ 3 ไปเป็นฐาน ฟังเรื่องเล่าของกลุ่มต่อไปเรื่อยๆ ทั้ง 4 ประเทศ เพื่อเติมเต็มข้อมูล/สารสนเทศ จนสรุปเป็นคำตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

การสังเกตการณ์

- 1) นักวิจัยสังเกตพฤติกรรมความรู้โดยการประเมินคำตอบที่เกิดจากการปฏิบัติการความรู้ว่าเป็นไปตามกรอบแนวคิดการวิจัย และส่วนที่เพิ่มเติมเพื่อให้ดำเนินการไปตามที่วางแผนไว้ และสามารถนำเอาข้อมูลที่ได้ไปทำการตรวจสอบความเที่ยงหรือยืนยันตามหลักการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Data Triangulation)
- 2) นักวิจัยสังเกตคำตอบที่ได้ความรู้ ว่า มีประเด็นใดบ้างที่ ไม่มีความแตกต่างไปจากคำตอบของท่านที่ดำเนินการมาก่อนหน้านี้ ก็จะหยุดถาม และสังเกตในประเด็นที่เหลือในทำนองเดียวกัน จนกระทั่งคำตอบที่ได้จากประชากรเป้าหมายคนหลังๆ ไม่แตกต่างไปจากผู้ตอบก่อนหน้านี้ก็จะหยุดกิจกรรมถอดความรู้
- 3) นักวิจัยสังเกตว่าประชากรเป้าหมายมีความกระตือรือร้นและมีความสุข ในการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการวิจัย นักวิจัยต้องสร้างและรักษาบรรยากาศดังกล่าวให้ตลอดกิจกรรม

1. การสะท้อนผล

1) เมื่อเสร็จกิจกรรม การถ่ายทอดความรู้แต่ละครั้ง นักวิจัยสรุปว่า ได้อะไรที่เป็นไปตามกรอบแนวคิดและมีอะไรที่เพิ่มเติม แล้วจัดทำเป็นแผนที่ความรู้ (Knowledge mapping) เพื่อให้ประชากรเป้าหมาย ได้ตรวจสอบและให้การรับรอง

2) ประมวลผลข้อมูลจากวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด กรอบแนวคิด และข้อมูล/สารสนเทศ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

3) สารสนเทศที่ได้จากประมวลผล ใน ข้อ 2 จะนำมาจัดทำวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยอาศัยหลัก/ทฤษฎี เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการเปลี่ยนสารสนเทศ เป็นองค์ความรู้

4) นำองค์ความรู้ที่ได้ใน ข้อ 3 มาสังเคราะห์ให้เกิด “องค์ความรู้” และใช้สำหรับกร่างแผนยุทธศาสตร์ของแผนงานวิจัยต่อไป

2. ประชากรเป้าหมาย

ประชากรเป้าหมาย คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยวิเคราะห์ของงานวิจัย ทั้งในระดับ นโยบาย และระดับปฏิบัติ โดยการวิจัย ได้แบ่งเป็น 3 กลุ่ม เหมือนกับ ทั้ง 4 ประเทศ คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน กลุ่มละ 10 คน ประเทศละ 30 คน รวม 4 ประเทศ จำนวน 120 คน ดังภาพ

ตารางที่ 3.1 ผู้ให้ข้อมูล

ประเทศ	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ชุมชน	รวม
1. เชียงแสน (ไทย)	10	10	10	30
2. เชียงตุง (พม่า)	10	10	10	30
3. เชียงรุ่ง (จีน)	10	10	10	30
4. เชียงทอง (ลาว)	10	10	10	30
รวม	40	40	40	120

*หมายเหตุ ในการเก็บข้อมูลใน 3 ประเทศ คือ พม่า จีนและลาวเนื่องจากเป็นประเทศปิดจึงทำให้เกิดความยากง่ายในการเข้าถึงข้อมูลที่แตกต่างกัน ดังนั้นหากผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้ Snowball sampling และหากได้ข้อมูลที่ซ้ำจะหยุดทำการเก็บข้อมูล

3. เครื่องมือที่ใช้

1. เครื่องมือการจัดการความรู้ (KM Tools)
2. การทบทวนแนวคิดครอบคลุม คำสำคัญ (Key words) ตามหัวข้อวิจัย
3. การสร้างกรอบแนวคิด เพื่อนำไปสู่การกร่างแผนที่ความรู้ (Knowledge mapping)

เพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากประชากรเป้าหมายจากการเล่าเรื่อง สนทนา และการถาม/ตอบ

ภาพที่ 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4. การยกย่ององค์ความรู้และบทบาทภาครัฐต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน ตามเส้นทางเศรษฐกิจในอนุภาคุ่มแม่น้ำโขงตอนบน ที่ได้จากงานวิจัยโดยการจัดการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยใช้เป็นฐานในการวิเคราะห์ เพื่อนำไปจัดทำกรรรับรองและการร่วมพัฒนาแผนปฏิบัติการโดยการสนทนากลุ่ม (Focus group)

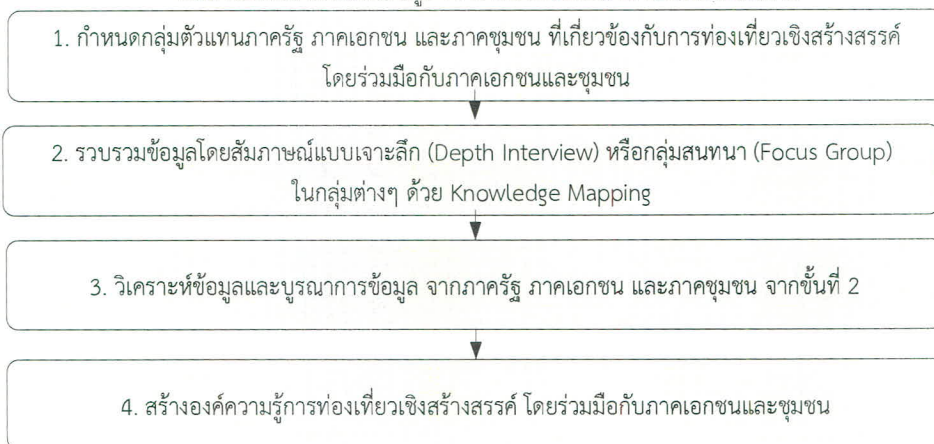
4. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

1. ใช้การตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ การตรวจสอบแหล่งของข้อมูล แหล่งที่จะพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่ แหล่งเวลา หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ แหล่งสถานที่ หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ แหล่งบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ เพื่อยืนยันว่าข้อมูลที่ได้จากบุคคลที่ต่างกันในเวลาและสถานการณ์ที่ต่างกันในเรื่องเดียวกันได้คำตอบที่เหมือนกัน

2. การรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยจะดำเนินการไปอย่างต่อเนื่อง ไม่มีความแตกต่างในคำตอบ เรียกว่า “อิมิตัว” ก็จะนำเอาข้อมูลสารสนเทศที่ได้มาใช้ในการตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

บทบาทของภาครัฐต่อการสร้างการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
 โดยร่วมมือกับภาคเอกชนและชุมชนตามเส้นทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงตอนบน:
 กรณีศึกษา ประเทศไทย (เชียงใหม่/เชียงใหม่) สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า (เชียงใหม่) สาธารณรัฐประชาชนจีน
 (เชียงใหม่) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (เชียงใหม่ หลวงพระบาง)
 ทบทวนวรรณกรรมและข้อมูลจากการลงพื้นที่เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิด

ภาพที่ 3.3 ขั้นตอนในการวิจัย